

POLICIJOS TARNYBINIO GINKLO NAUDOJIMO PROBLEMŲ SPRENDIMAS: TRUMPAVAMZDŽIŲ GINKLŲ TINKAMUMO TYRIMAS

Valerijus Pataševs

Lietuvos teisės universitetas, Policijos fakultetas, Policijos profesinės taktikos katedra
Valakupių g. 5, 2000 Vilnius
Telefonas 274 06 34
Elektroninis paštas tak@ltu.lt

Pateikta 2002 m. gruodžio 5 d.

Parengta spausdinti 2002 m. gruodžio 10 d.

*Recenzavo Lietuvos teisės universiteto Policijos fakulteto Policijos teisės katedros vedėjas
doc. dr. Alvydas Šakočius ir šio fakulteto dekanas doc. dr. Petras Ancelis*

S a n t r a u k a

Straipsnyje pateikiami policijoje naudojamų ir naudotinių trumpavamzdžių šaunamųjų ginklų tinkamumo policijos uždaviniams vykdyti tyrimo duomenys. Tyrimo rezultatai grindžiami duomenimis, gautais naudojant įvairių rūšių ginklus ir šaudmenis bei tikrovėje egzistuojančius objektus: automobilio fragmentus, statybines medžiagas, daiktus ir neperšaunamą medžiagą. Tyrimą paskatino problemos, susijusios su policijos ginklų panaudojimu ir policijos pareigūnų saugumo užtikrinimu. Lietuvos policijai savo veikloje dažnai tenka panaudoti šaunamąjį ginklą. Tačiau neretai tai kelia pavojų atsitiktiniams praeiviams, vairuotojams. Pasitaiko atvejų, kai ginklas naudojamas neteisėtai arba neprofesionaliai, nes policijos pareigūnai stokoja informacijos apie ginklų bei šaudmenų galimybes, todėl negali numatyti padarinių.

Ivadas

Europos policijos chartijos nuostatai teigia, kad šiuolaikinė policija yra socialinė tarnyba, padedanti visuomenei. Policija savo veiksmais teikia paslaugą piliečiams, kuriantiems dvasines ir materialines vertybes, taip pat įstatymui paklūstantiems piliečiams. Tačiau policijos veiklą siejant su paslaugų teikimu nederėtų pamiršti, kad policija taip pat yra valstybės prievartos priemonė, taikoma piliečiams, nesilaikantiems visuomenės priimtų normų arba jas piktybiškai pažeidžiantiems. Ekstremalaus prievartos panaudojimo atvejui policija turi specialiąsias priemones ir ginklus. Jungtinių Tautų Organizacijos priimto Teisėtvarkos pareigūnų kodekso 3 straipsnis nurodo, kad teisėtvarkos pareigūnas gali pavartoti jėgą tik kai būtinai reikia ir tik tiek, kiek reikia jo pareigoms vykdyti [5, p. 181–185] Tie patys reikalavimai numatyti Europos policijos etikos kodekse [3].

Lietuvos policijos veikloje taikytiną prievartą reglamentuoja Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymo ketvirtasis skirsnis – „Šaunamųjų ginklų, fizinės ir kitokios prievartos panaudojimas“, o 23, 25 ir 27 straipsniuose konkretizuojamos teisinės šaunamojo ginklo panaudojimo galimybės [4]. Tačiau Lietuvos įstatymai ir poįstatyminiai aktai nereglamentuoja šaunamojo ginklo, naudojamo policijos veiklos tikslams pasiekti, rūšies. Todėl hipoteziškai galima manyti, kad policijos uždaviniams vykdyti tinka ne visi ginklai.

1. Tyrimo tikslai

Naudodami šaunamąjį ginklą pareigūnai ne visada (dažniausiai dėl laiko stokos) įvertina situaciją, todėl gali nukentėti atsitiktinai įvykio vietoje pasitaikę žmonės. Formuojant profesinius įgūdžius, mokant pareigūnus valdyti šaunamąjį ginklą įvairiose situacijose būtina atkreipti dėmesį ne tik į nusikaltėlio neutralizaciją, bet ir į aplinkos kontrolę. Jeigu pareigūnas nepataikė arba tik kliudė nusikaltėlį, kulka gali pataikyti į žmones, esančius viešoje vietoje, pavyzdžiui, visuomeninio transporto stotelėje, parduotuvės vitrinoje, atsitiktinai pasirodžiusius lange, į važiuojantį automobilį arba lengvą konstrukciją pastatą. Tyrimų rezultatai iš dalies turėtų informuoti policijos pareigūnus apie ginklo naudojimo efektyvumą.

Aprašomojo tyrimo tikslas – nustatyti kovinių bei ribotos civilinės apyvartos ginklų naudojimo efektyvumą ir šaudmenų pramušamąją galią.

Panašius bandymus Lietuvoje atliko ir aprašė pulkininkas B. Štencelis 1926 m. Tačiau reikia pabrėžti, kad tarpukario Lietuvoje policija buvo apginkluota kariniais ginklais, todėl bandymų rezultatai būdavo universalūs pobūdžio ir skirti daugiau kariuomenei negu policijai. Šiuolaikinėse valstybėse policija naudoja specialius ginklus ir šaudmenis, kurie sudaro prielaidas išvengti mirties bei pašalinių asmenų sužalojimo.

Kad tokie tyrimai reikalingi, pabrėžia daugelis policijos strategiją formuojančių subjektų. Pavyzdžiui, Vokietijoje prie Miunsterio policijos vadybos akademijos įsteigtas Policijos technikos institutas, atliekantis įvairios policijoje naudojamos technikos tyrimus [2]. Analogiška įstaiga – Policijos technikos centras yra ir Suomijos policijos struktūroje. Policijos pareigūnų saugumui užtikrinti ypač reikšmingi Vokietijos „Mediemzentrum Der Polizei NRW“ atliktų bandymų, kuriais buvo tiriamas policijos ginklų poveikis minkštiesiems audiniams, plienui ir kai kurioms statybinėms medžiagoms, duomenys. Tačiau policijai aktualu pasinaudoti ir kitais aplinkoje esančiais objektais siekiant apsaugoti nuo ginkluoto pasipriešinimo galimybės. Šis tyrimas leidžia informuoti policijos pareigūnus apie tokių objektų panaudojimo galimybes.

Lietuvoje policijai skirti tyrimai, jų rezultatų analizė ir rekomendacijos atlikti pirmą kartą. Ateityje numatoma tęsti kitų policijos ginkluotės ginklų ir šaudmenų tyrimus.

Tyrimai atlikti Lietuvos teisės universiteto Policijos fakulteto šaudykloje.

2. Priemonės

Trumpavamzdžiai ginklai ir šaudmenys:

1. Pistoletai: *ČZ–75; ČZ–75 Compact; Makarov; Glock–17; Sig Sauer P 229; PSM; Walter PPK; Bereta 85.*
2. Revolveriai: *Arminus; Nagan; Colt DS-2.*
3. Šoviniai: 9 mm *Luger*; 9 mm *Makarov*; 9 mm *Br*; 5,6 mm; 5,45 mm *PSM*; 7,62 mm ir 7,65 mm revolverio; 38 *Sp*.

Medžiagos, su kuriomis buvo bandomi ginklai ir šaudmenys:

1. Automobilio padangos ir automobilio kėbulo fragmentai: sparnai, durelės.
2. Statybinės medžiagos: 12,5 cm storio spygliuočių medienos trinka, 8 mm storio faneros lakštai.
3. Neperšaunama medžiaga *KEVLARAS*.
4. Siluetiniai žmogų imituojantys taikiniai.

3. Tyrimų eiga

Tarptautinė statistika rodo, kad šaunamasis ginklas ekstremaliose situacijose prieš asmenį dažniausiai būdavo panaudotas 1,5–6 metrų atstumu iki taikinio. Labai retais atvejais buvo šaudoma iš 10–12 metrų. Todėl atliekant tyrimus buvo šaudoma iš įvairių atstumų – nuo 1 iki 12 metrų po tris šūvius į kiekvieną poziciją.

4. Tyrimų rezultatai

Ribotos civilinės apyvartos ginklai

Revolveris COLT DS 2 – 38 kal.

Naudoti šoviniai: 38 *Special* kalibro, apvalkalinės kulkos *TMJ* (*Total Metal Jacket*).

Firmos gamintojos: *Winchester* (Australija), *Seler and Belot* (Čekija), *Magtech* (Brazilija), *Fiocchi* (Italija), *S&W Leader* (JAV).

Bandymai parodė, kad *Fiocchi Gel 38 Special* šoviniai stipresni už kitus bandymams naudotus šovinius. Jų pramušamoji galia dvigubai didesnė negu kitų firmų analogiško kalibro šovinių. Tai aiškiai matyti šaudant į spygliuočių medienos trinką. Silpniausias yra *Seler and Belot* šovinys (1 lentelė).

1 lentelė. Revolverio COLT DS 2 – 38 kal. panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 8 mm	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>Winchester</i>	3	4,2 – 4,9	2 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Seler & Belot</i>	3	2 – 4,2		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Magtech</i>	3	3,4 – 4,9		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Fiocchi</i>	2	9 – 10,2	3 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>S&W spec. Leader</i>	1	5,8		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Revolveris NAGAN – 7,62 mm

Naudoti šoviniai: 7,62 x 39 mm buka kulka, apvalkalinė kulka (*TMJ*) ir 7,62 x 26 mm buka kulka, neapvalkalinė kulka (*LSWC – Lead Semi – Wadcutter*).

Bandymai rodo, kad 7,62 *NAGAN* šovinių pramušamoji galia yra nedidelė (2 lentelė). Tai ypač akivaizdu lyginant rezultatus su anksčiau aptartais COLT DS 2 rezultatais.

2 lentelė Revolverio NAGAN – 7,62 mm panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 8 mm	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
Apvalkalinė	3	1,2–2	3 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
Švininė	3	0,7	1 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Revolveris ARMINUS – 22 kal. (5,6 mm)

Naudoti šoviniai: 22 kal. (5,6 mm) neapvalkalinės kulkos.

Firmos gamintojos: *Snaiper* (Rusija), *Winchester* (Australija).

Bandymai rodo, kad *Winchester* šovinys stipresnis už sportinį *Snaiper* šovinį, jo pramušamoji galia šaudant į spygliuočių medienos trinką dėl nedidelio kalibro yra didesnė negu

anksčiau aptartų tam tikrų kategorijų šovinių. Šaudant į automobilio dureles iš pistoleto *Margo* (Rusija), užtaisyto *Snaiper* šoviniais, kulka prašovė vieną skardos sluoksnį (3 lentelė).

3 lentelė. Revolverio **ARMINUS – 22 kal. (5,6 mm)** panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 8 mm	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės (skarda)	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>Snaiper</i>	3	3,8	2 lakštai	Neperšovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Winchester</i>	3	5,7		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Pistoletas *Walter PPK – 7,65 x 17 mm Browning*

Naudoti šoviniai: 7,65 mm apvalkalinės kulkos (*TMJ*).

Firmos gamintojos: *Fiocchi* (Italija), *Seler & Belot* (Čekija), *Mactech* (Brazilija), *PMC* (Korėja).

Bandyams naudoti šoviniai peršovė stalviršį, automobilio skardą ir padangą, tačiau neperšovė neperšaunamosios liemenės *Kora*. *Fiocchi* ir *Mactech* šoviniai, peršovę tris 8 mm faneros lakštus, yra šiek tiek silpnesni už *Seler & Belot* ir *PMC* šovinius, kurie peršovė keturis faneros lakštus (4 lentelė).

4 lentelė Pistoletas ***Walter PPK – 7,65 x 17 mm Browning*** panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 8 mm	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>Fiocchi</i>	3		3 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Seler & Belot</i>	3		4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Mactech</i>	3		3 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>PMC</i>	3		4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Pistoletas *BERETA 84 F 9x17 mm KURC (380 kal.)*

Naudojami šoviniai: 9 mm *KURC (Short, Brow)*, *Leader* (Italija), *Seler & Belot* (Čekija), *Winchester* (*JAV*) apvalkalinės kulkos (*TMJ*).

Bandymai rodo, kad visų šovinių kulkos peršovė stalviršį, automobilio dureles ir padangas, bet neperšovė neperšaunamosios liemenės *Kora*. Silpniausias yra čekų *Seler & Belot* šoviny, peršovęs tris 8 mm faneros lakštus (5 lentelė).

Visos apvalkalinės kulkos, pataikiusios į medžio trinką, formos nepakeitė.

5 lentelė Pistoletas ***BERETA 9 mm KURC (380)*** panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 8 mm	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>Seler & Belot</i>	3		3 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Winchester</i>	3		4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Leader</i>		6,5		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Koviniai ginklai

Pistoletas **MAKAROV 9,2x18 mm PM**

Naudoti šoviniai: 9,2 mm *Seler & Belot* (Čekija) apvalkalinė kulka, *PM* (Vokietija) apvalkalinė kulka, *Winchester* (JAV) plieninė kulka, *PM* (Rusija) apvalkalinė kulka su plienine šerdele.

Bandymai rodo, kad *PM* (Rusija) šovinys su plienine šerdele yra stipresnis už *Seler & Belot* (Čekija) ir *PM* (Vokietija) šovinius, kurių galingumas yra vienodas. *Winchester* (JAV) šovinys su plienine kulka neturi didelės pramušamosios galios (6 lentelė).

6 lentelė Pistoletu **MAKAROV 9,2x18 mm PM** panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2 x 12,5 cm	Fanera 30x30x8	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>Winchester</i> (su plienine kulka)	3	3		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Seler & Belot</i>	3	8		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>PM</i>		9,5		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>PM</i>		8,5		Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Visos kulkos, išskyrus *Winchester* (JAV) plieninę kulką, pataikiusios į neperšaunamą liemenę *Kora*, deformavosi (grybo forma). Pataikiusi į kitus kietus taikinius (betoną, plytą, sieną) kulka stipriai rikošetuoja. Kitos kulkos pataikiusios į kietą taikinį subyra į fragmentus (švino gabaliukus, apvalkalo skeveldras ir plieninę šerdelę). Šaudant iš pistoleto *Makarov* šoviniais su plienine kulka iš vamzdžio matyti liepsna. Dėl didelio plieninės kulkos pasipriešinimo ir trinties vamzdis greitai įkaista. Tokie šoviniai gadina ginklą.

Pistoletas **GLOCK 17 9x19 mm LUGER**

Naudoti šoviniai: 9 mm *Luger*, *PMC* (Pietų Korėja) smaili apvalkalinė kulka (*TMJ*), *Winchester* (JAV) ekspansyvi apvalkalinė kulka (*SFHP – Starfire Hollow Point*), *Seler & Belot* (Čekija) smaili apvalkalinė kulka *TMJ*, *Fiocchi* (Italija) smaili apvalkalinė kulka *TMJ*, *CBC* (Brazilija) buka apvalkalinė kulka *TMJ*, *HP* (Australija) smaili apvalkalinė kulka *TMJ*, *SX-2* (Vokietija) smaili apvalkalinė kulka *TMJ*.

Bandymai rodo, kad visos minėtos kulkos neperšovė neperšaunamosios liemenės *Kora*. Ekspansyvi *Winchester* (JAV) kulka, kitos kulkos su smailiu antgaliu ir *CBC* firmos buka kulka, pataikiusi į kevlaro lapą, deformavosi (grybo forma).

7 lentelė. Pistoletu **GLOCK 17 9x19 mm LUGER** panaudojimo efektyvumas

	Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2x12,5 cm	Fanera 30x30x8	Automobilio <i>Moskvič</i> durelės	Neperšaunamoji liemenė <i>Kora</i>	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm
<i>PMC</i>	3	17	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>WIN ekspan.</i>	3	2,8–4,3	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Seler & Belot</i>	3	15	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>Fiocchi</i>	3	15	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>CBC (buka apvalkalinė kulka)</i>	3	14,5	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>HP</i>	3	18, 17,5	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė
<i>SX-2</i>	3	17, 16,5	4 lakštai	Peršovė	Neperšovė	Peršovė	Peršovė

Visos kulkos peršovė stalviršį, automobilio skardą ir padangas. *Seler & Belot* ir *Fiocchi* šovinių su smailia kulka pramušamoji galia yra silpnesnė nei *PMC*, *HP* ir *SX-2* šovinių. Tai matyti iš šaudymo į spygliuočių medienos trinką rezultatų. Ekspansyvi *Winchester* kulka

kiurai prašovė 12,5 cm medienos trinką, o už jos stovėjusi automobilio padanga kulkos formos nepakeitė (7 lentelė). Visos kulkos, pataikiusios į kietą taikinį, subyra į fragmentus (apvalkalo skeveldras ir švino gabalėlius).

Pistoletas PSM – 5,45x18 mm

Naudoti šoviniai: 5,45 mm PSM apvalkalinė kulka TMJ (Rusija).

Bandymai rodo, kad kulkos pramušamoji galia yra didelė. Neperšaujamąją liemenę Kora ši kulka peršovė visiškai. Šaudant į medienos trinką kulka įstrigo 9 cm gylyje. PSM šovinio kulka, pataikiusi į medienos trinką, formos nepakeitė.

8 lentelė. Pistoletu PSM – 5,45x18 mm panaudojimo efektyvumas

Šūvių į kiekvieną objektą skaičius	Spygliuočių mediena 7,2x12,5 cm	Automobilio Moskvič durelės	Neperšaujamoji liemenė Kora	Lengvojo automobilio padanga	Drožlių plokštė 17 mm	Plienas 8 mm
3	6,5–9	Peršovė	Peršovė	Peršovė	Peršovė	Neperšovė

Ginklo poveikis minkštiesiems audiniams, plienui ir statybinėms medžiagoms

Bandymai atlikti – MEDIEMZENTRUM DER POLIZEI NRW (Šiaurės Reino Vestfalijos žemės Policijos informacinis centras(Vokietija))

Šaudant į 1 mm storio plienines plokšteles nustatyta, kad apvalkalinių kulku smailiu antgaliu pramušamoji galia yra didesnė už ekspansyvių ir bukų policijai skirtų kulku pramušamąją galią. Šaudant į tuos pačius taikinius iš automatinio ginklo MP5HK pramušamoji galia didesnė negu šaudant iš pistoleto P6 (9 lentelė).

9 lentelė. Šaudymo į 1 mm storio plieninių plokštelių paketą efektyvumas (skaičius rodo peršautų plokštelių skaičių)

Šoviniai	Ginklai	
	Pistoletas Sig Sauer P6	Pistoletas–kulkosvaidis MP5HK
9 mm Para MEN DM II B2 VOILMANTEL	6	8
9 mm Para DN Hircch EGKA	6	7
9 mm Para DN Aktion Pol.	5	6
9 mm Para Men Quick Def. Pol.	5	7
9 mm Para Rem Hollow Point (ekspansinė)	4	6
9 mm Silvertip Glaser Safety Stug (ekspansinė)	3	5

Policijai skirtų šovinių ir šovinių su ekspansyviomis kulkomis pramušamoji galia yra nedidelė, pataikyti į stovintį už taikinio žmogų galimybių mažai. Šaudant iš 38 kal. revolverio, priskiriamo prie civilinių ginklų, pataikius į minkštus audinius padaroma ne mažesnė žala negu šaudant iš kovinio pistoleto (10 lentelė).

10 lentelė. Šaudymo į želatinos blokelių (minkštųjų kūno audinių imitacija) efektyvumas

	Kalibras	Šovinio tipas	Pistoletas P6	Pistoletas–kulkosvaidis MP5HK
1	9x19 mm	PARA MEN	70 cm	82 cm
2	9x19 mm	PARA DN HIRCCH EGKA	71 cm	80 cm
3	9x19 mm	PARA DN Aktion Pol.	28 cm	28 cm
4	9x19 mm	PARA Men. Quick. Def. Pol.	60 cm	80 cm
5	9x19 mm	PARA REM. Hollow Point (ekspansinė)	30 cm	37 cm
6	9x19 mm	Silvertip „Glaser Safety Stug“ (ekspansinė)	25 cm	38 cm
			Revolveris Smith & Wessen Special CTG Cal38	
1	38 kal	Special Geco Vollmantel Special Geco Fangechub. Spec. Rem. Hollow Point	60 cm 19 cm 20 cm	
			Pistoletas Hämmerli 280 22 long rifle	
1	22 kal (5,6 mm)	IFB	48 cm	
			Pistoletas Colt Automatic Cal 45	
1	45 kal	Colt	70 cm	
2	45 kal	ACP	82 cm	
			Šautuvas Doppelflinte Kal 16	
1	16 kal	Bren.	80 cm	

Jeigu susišaudymo metu nusikaltėlis šaudo iš trumpavamzdžio ginklo, pareigūnas drąsiai gali naudotis plytų priedanga. 11 lentelėje pateikti duomenys rodo, kad 240x120x90 mm plyta yra neperšauinama. Akyto betono blokelių siena ne visiškai saugi, saugumas priklauso nuo blokelių storio. Pagrindinė siena su apdaila gali sulaikyti kulka, o pertvaros siena – ne visiškai.

11 lentelė. Šaudymo į statybines medžiagas efektyvumas

	Kalibras	Šovinio tipas	Pistoletas P6	Pistoletas–kulkosvaidis MP5HK
Šaudymas į raudoną plytą	9 mm	PARA MEN	1,2 cm	
Šaudymas į baltą plytą	9 mm	PARA MEN	1,5 cm	4,5 cm
Šaudymas į akyto betono blokelių	9 mm	PARA MEN	18,5 cm	26,5 cm
Šaudymas į popieriaus paketą	9 mm	PARA MEN	8,5 cm	9,5 cm

Išvados ir rekomendacijos

Bandyams atlikti buvo naudojami savigynai skirti ribotos civilinės apyvartos ir policijos pareigūnams skirti koviniai ginklai. Šaudant į taikinius buvo naudojami įvairiose šalyse pagaminti šaudmenys.

1. Apibendrinant tyrimų rezultatus galima teigti, kad šaudant į išvardytus taikinius civilinių ir kovinių ginklų naudojimo efektyvumo skirtumas nežymus, išskyrus 22 kalibro ginklus.

2. Visų ginklų ir šaudmenų galios užtenka prašauti automobilio dureles ir padangą, rašomojo stalo stalviršį. Šaudant į spygliuočių medienos trinką galima įvertinti kulkos pramušamosios galios efektyvumą. Pramušamoji šovinio galia priklauso nuo kulkos konstrukcijos ir

užtaiso galingumo. Akivaizdu, kad *Winchester* šoviniai galingesni už kitų firmų gamintojų šovinius, o *PMC* galingesni už *Winchester*. Todėl teigtina, kad geriau 9 mm *Luger PMC, Winchester, HP* firmų šovinius naudoti automatiniuose *MP5MK* ginkluose.

3. Iš pusiau automatinių ginklų šaudant galingus šovinius genda ginklo mechanizmas. Remiantis statistikos duomenimis, ginklas dažniausiai naudojamas 1–12 metrų atstumu iki taikinio, todėl galima teigti, kad galingų šovinių naudojimas policijos veikloje ir savigynai neracionalus. Kiaurai prašovus taikinį gali nukentėti trečias asmuo.

4. Bandymų rezultatai rodo, kad rašomojo stalo stalviršis, automobilio durelės, pastatai iš lengvųjų konstrukcijų (sodo namelis, prekybos paviljonas, kioskas ir t. t.) negali būti naudojami kaip priedanga. Asmuo, naudojantis ginklą savigynai, turi numatyti padarinius, nes kulkos gali pataikyti į anksčiau išvardytus statybinius objektus arba automobilį ir kliudyti vi-duje esančius žmones.

5. Bandymų, atliktų Vokietijos policijos informaciniame centre, duomenys leidžia teigti, kad šaudant į želatinos blokelius (minkštųjų kūno audinių imitacija) iš pistoleto *Sig Sauer P6*, kalibras 9 mm *Luger* kulkos pramušamoji galia priklauso nuo jos konstrukcijos. Kulkų su smailiu antgaliu pramušamoji galia žymiai didesnė negu bukų ar ekspansinių kulkų. Tai įrodo, kad trumpavamzdžiams pusiau automatiniams pistoletams labiau tinka nedidelės pramušamosios galios šoviniai, turintys stabdomąjį poveikį.

Rekomendacijos:

1. Viešosios policijos pareigūnams skirti nedidelės galios pistoletų su pusiau apvalkalinė buka kulka šovinius, nes policijos pareigūnai naudoja ginklus uždaroje, ribotoje zonoje (patalpos, gatvė ir t.t.), kurioje didelė rikošeto galimybė. Be to, didelė tikimybė sužeisti pašalinius asmenis.

2. Mobilųjų policijos padalinių ir greitojo reagavimo būrių naudojamiems automatiniams ginklams turi būti skiriami šoviniai su apvalkalinėmis kulkomis, o pusiau automatiniams pistoletams – įvairių kategorijų šoviniai, atsižvelgiant į operacijos pobūdį ir veikimo zoną.

3. Civiliai asmenys dažniausiai gina savo gyvybę ir turtą patalpose (bute, sode, laiptinėje), tai yra ribotoje zonoje. Todėl rekomenduojama praplėsti šaudmenų asortimentą civiliams asmenims ir teikti prioritetą šoviniams su švinine, plastikine arba gumine kulka ir mažiau naudoti apvalkalinių kulkų smailiu antgaliu.

4. Mažo kalibro ginklai (22 kal.) 5,6 mm; 6,35 mm neturi stabdomojo poveikio, jų pramušamoji galia yra didelė, todėl jie netinka savigynai. Norint sustabdyti ginkluotą užpuoliką reikia pataikyti, jam į galvą, stuburą arba širdį. Ekstremalioje situacijoje, kai nėra laiko pritaikyti, besiginantis asmuo rizikuoja prarasti gyvybę, nes girtas ar apsvaigęs nuo narkotikų asmuo nejaučia skausmo, todėl mažo kalibro kulkų poveikis negreitas. Užpuolikas po kelių valandų gali mirti nuo vidinio kraujavimo, bet per tą laiką gali padaryti daug žalos.

5. Siūlome praplėsti specialiųjų užtaisų asortimentą ir leisti įsigyti tokių šovinių pagal poreikį. Kulkos pagal konstrukciją sąlygiškai skirstomos į deformuojančias (švinines), pusiau subyrančias (fragmentai – apvalkalo skeveldros, švino gabaliukai) ir subyrančias.

Subyrančios kulkos gaminamos epoksidinės dervos pagrindu maišant su vario ar žalvario milteliais arba presuojant vario ar žalvario miltelius į formą. Šios kulkos naudojamos saugant degalines, atomines stotis, meno ir architektūros kūrinius ar paminklus. Šoviniai su subyrančiomis kulkomis ginkluojami keleivinių lėktuvų ekipažai, oro uostų apsaugos darbuotojai bei pareigūnai, pasirengę kovai su teroristais oro uostuose. Tokios kulkos nepramuša lėktuvo korpuso ir nepažeidžia hermetizacijos, nepramuša kuro talpos ir nepadaro didelės žalos meno ar architektūros objektui, nes kulka subyra. Pataikiusi į asmenį tokia kulka turi stabdomąjį poveikį.

LITERATŪRA

1. **Štencelis B.** Šaudybos vadovėlis. I dalis. Šaudymo teorija: Vyriausiojo Štabo Karo mokslo valdybos leidinys. – Kaunas: Valstybės spaustuvė, 1926.

2. **Kreitzberg R.** Techninė smurtinių policijos pareigūnų užpuolimų prevencija: Pranešimo tarptautinėje konferencijoje „Policija ir nusikalstamumo kontrolės sistema besiplečiančioje Europoje“, vykusioje Lietuvos teisės universitete, 2001 metų gegužės 24-25 d. tezės. – Vilnius: LTU, 2001.
3. **Europos** policijos etikos kodeksas. – Vilnius, 2002.
4. **Lietuvos Respublikos** policijos veiklos įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr. 90-2777.
5. **Alderson I.** Human Rights and the Police. Strasbourg. Council of Europe Press, 1994.

***Solutions to the Problems of Usage of Police Duty Firearms:
Research on Handguns Suitability***

Valerijus Pataševs

Law University of Lithuania

SUMMARY

Author present results of police handguns suitability research, which include already, used firearms and new models not used before by Lithuanian police. Research results are based on data received after shooting with different handguns at different objects, which can be find in real situations: vehicle parts, building materials, home objects and bulletproof materials. Research was stimulated by problems of using police firearms and police officers safety problems in those situations. Lithuanian police officers use firearms on duty quite often. Unfortunately danger remains to bystanders and other persons in those situations. Sometimes police officers used firearms illegally or not professionally because of lack of information about firearms and ammunitions possibilities and often are unable to evaluate consequences.

